

A. Niteleme Sıfatları

İsimlerin renk, durum, şekil gibi kendilerinden ayrılmayan, kalıcı özelliklerini ifade eden sıfatlardır. Niteleme sıfatları isme sorulan "Nasıl?" sorusuna cevap verir. "Siyah gözlerin çok güzel" cümlesindeki "siyah" sıfatı bir niteleme sıfatıdır ve "göz" ismini renk yönünden niteler.

. İşaret Sıfatları (Gösterme)

İsimleri göstererek belirten sıfatlardır. Bunlar addan önce "bu, şu, o" sözcüklerinin getirilmesiyle yapılır. "Beriki, öteki" gibi sözcükler de bir isimden önce kullanıldığında işaret sıfatı olur.

2. Sayı Sıfatları

Sayı sözcükleri birer isimdir. Bunlar başka bir ismin sayısını, ölçüsünü, sırasını belirttiğinde sayı sıfatı olur. Sayı sıfatları kendi içinde dörde ayrılır.

a. Asıl sayı sıfatları

İsimlerin kesin sayılarını belirtmek için kullanılan ve isme sorulan "Kaç?" sorusuna cevap veren sıfatlardır.

b. Sıra sayı sıfatları

Belirttikleri isimlerin sıralarını gösteren sıfatlardır. Sayı isimlerine getirilen "-ıncı, inci, -uncu, -üncü" ekleriyle yapılır ve isme sorulan "Kaçın?" sorusuna cevap verir.

c. Üleştirme sayı sıfatları

İsimlere bölüştürme (eşit paylara ayırma) anlamı vererek onların sayılarını belirten sıfatlardır. Sayı isimlerine getirilen "-ar, -er" ekleriyle yapılır ve isme sorulan "Kaçar?" sorusuna cevap verir.

Üleştirme sayı sıfatlarının tekrarlı biçimleri zarf olarak (durum zarfı) kullanılmakta, sıfat görevini yititmektedir.

d. Kesir sayı sıfatları

İsimleri kesirli olarak belirten sıfatlardır. Bu sıfatlar isme sorulan "Kaçta kaç?" sorusuna cevap verir. "Yarım,çeyrek" sözcükleri de kesirli anlam taşıdıklarından kesir sayı sıfatıdır.

Yardımcı eylemlerle kurulmuş birleşik fiillerin yüklem olarak kullanıldığı cümlelerde yüklemi etkileyen sözcüğe dikkat edilmelidir.

3. Belgisiz Sıfatlar

İsimleri, onlara kesinlik kazandırmaksızın belirten sıfatlardır. Bazı, kimi, çoğu, bir, birkaç,birçok, herhangi bir, bir takım, hiçbir... gibi sözcükler belgisiz sıfat olarak kullanılmaktadır. "Birçok insan anlamaz eski musikimizden." cümlesindeki altı çizili kelime belgisiz sıfattır.

Belgisiz sıfatlar aynı zamanda belgisiz zamir olarak da kullanılır. Bu sözcükler bir ismin

önüne gelip o ismi belirtirse sıfat, isimlerin yerini tutacak şekilde kullanılırsa belgisiz zamir olur.

Belgisiz sözcüklerle ilgili şöyle pratik bir kural da söylebiliriz. "Kimi" ve "çoğu" sözcükleri dışındaki diğer belgisiz sözcükler çekim eki almadan kullanılmışsa belgisiz sıfat, çekim eki alarak kullanılmışsa belgisiz zamirdir.

"Bir" sözcüğü hem belgisiz sıfat hem de sayı sıfatı olarak kullanılabilir. "Tek" anlamında kullanılmışsa sayı sıfatı, "herhangi bir" anlamında kullanılmışsa belgisiz sıfat olur.

4. Soru Sıfatları

İsimleri soru yoluyla (durumlarını, yerlerini, sayılarını) belirten sözcüklerdir. Bu sıfatlar, ayrıca diğer sıfat çeşitlerini de bulmaya yarar. "Nasıl şiiirlerden hoşlanırsınız?" cümlesindeki altı çizili sözcük soru sıfatıdır.

Soru bildiren sıfatlar yalnızca sıfat olmaz. Zamir görevini de üstlenir. Bir sözcüğün soru anlamı taşıması için mutlaka bir isimden önce gelerek o ismi belirtmesi gerekir.

II. Sıfatlarda Küçültme

Sıfatlarda küçültme "-ımsı, -ımtırak, -ce, -cik" ekleriyle yapılır. Bu eklerden sadece "-cik" eki esas küçültmeyi yapar. Diğerleri eklendiği sıfatın anlamında daralmaya yol açar. "-cik" eki zaten küçüklük anlamı taşıyan sözcüklere eklendiğinde onlara aşırılık anlamı katar.

"Yeşilimsi bir kazak giymişti." Cümlesinde "-ımsı" eki "yeşil" sözcüğünün anlamında bir daralmaya neden olmuştur. Kazağın renginin tam yeşil değil de yeşile yakın bir renk olduğunu belirtmiştir.

III. Sıfatlarda Pekiştirme

Sıfatlarda pekiştirme, yani anlamın kuvvetlendirilmesi iki yolla yapılır.

a. "m, p, r, s" harfleriyle yapılır:

Sıfat olan sözcüğün ünlüye kadar olan ilk hecesi alınır, "m, p, r, s" harflerinden uygun olan getirilir ve sözcük aynen yazılır. Örneğin; tertemiz, upuzun, masmavi... gibi.

b. Sıfat olan sözcüğün tekrar edilmesiyle yapılır:

"Uzun uzun ağaçlar vardı bahçede." Cümlesinde ikile yoluyla sıfat pekiştirilmiştir.

IV. Sıfatlarda Derecelendirme

Sıfatlarda derecelendirme sıfat olan sözcükten önce getirilen "çok, pek, daha, en..." gibi sözcüklerle yapılır.

- ➡ Patronumuz çalışkan işçilere ödül verdi.
- ➡ Annem bozulmuş yemekleri çöpe döktü.
- ➡ Sağlığın için yağlı yiyeceklerden uzak durmalısın.
- ➡ Çocuklar patlak topla oynamaya çalışıyorlardı.
- ➡ Ankara'ya hızlı trenle gideceğim.
- ➡ Evin önündeki kurumuş yaprakları süpürdüm.
- ➡ Lütfen ıslak zemine dikkat ediniz.
- ➡ Balo için mavi elbisemi giyeceğim.
- ➡ Oyun için deniz kenarından yuvarlak taşlar topladık.
- ➡ Dost dediğin kötü günde belli olur.

Belirtme Sıfatı Örnekleri

Varlıkların sayıları, yerleri, özelliklerinin belli olup olmadığı hakkında bilgi veren kelimelerdir. İsimlerin geçici özelliklerini belirtirler. Belirtme sıfatları işaret, soru, sayı ve belgisiz sıfatlar olarak dörde ayrılırlar.

İşaret Sıfatı Örnekleri

İsme sorulan "hangi?" sorusunun cevabı işaret sıfatıdır.

- ➡ Öteki eşyaları da taşıy mısın?
- ➡ Beriki çöpleri de toplayın.
- ➡ Senin için bu elbiseyi seçtim.
- ➡ Şu evde halamlar oturuyor.
- ➡ O kişi aradığımız kişi olamaz.
- ➡ Sen öteki sandalyeye otur.
- ➡ Çıkmak için öbür kapıyı kullan.
- ➡ Bu şişeyi oradaki rafa yerleştirir misin?

➡ O çocuktan hiç hoşlanmadım.

➡ O zamandan bu zamana kadar çok şey değışti.

Soru Sıfatı Örnekleri

İsimleri soru sorarak belirten kelimeler soru sıfatıdır.

➡ Köyde kaç gün kaldın?

➡ En çok hangi oyunu seviyorsun?

➡ Nasıl resimlerden hoşlanırsın?

➡ İzinden ne gün dönecek?

➡ Yarışma için her sınıftan kaç kişi seçtin?

➡ Denemede kaçta kaç yaptın?

➡ Pazarda ne kadar para harcadın?

➡ Apartmanın kaçınca katında kalıyorsun?

➡ Amcamlar yurt dışından ne zaman dönecek?

➡ Bu sene kaçınca sınıfa geçeceksin?

Sayı Sıfatı Örnekleri

Varlıkların sayıları hakkında bilgi veren kelimeler sayı sıfatıdır.

➡ Törende yaklaşık bin kişi vardı.

➡ Ahmet'in iki bilgisayar varmış.

➡ Trafiğe takılmak istemiyorsan üçüncü köprüden git.

➡ Denemelerde en çok puanı altınca sınıflar almış.

➡ Hepimize pastadan ikişer dilim düştü.

➡ Herkes onar sayfa yazı yazacak.

➡ Emlakçı, hizmet bedeli olarak yüzde on komisyon alıyor.

➡ Tarladan bana dörtte bir pay düştü.

➡ Fidanın dibine yarım kova su döktük.

➡ Duvarı çeyrek metre daha uzatalım.

Belgisiz Sıfat Örnekleri

İsimleri sayı veya miktar bakımından tam olarak belirtemeyen sözcükler belgisiz sıfattır.

➡ Birkaç adım sonra durdu.

➡ Her zaman teyzeni ziyarete gidebilir.

➡ Kimi çocuklar havuzda yüzüyor, kimileri de top oynuyordu.

➡ Bir gün elbet köyüme döneceğim.

➡ Salondaki bazı masaları dışarıya taşıyalım.

➡ Sergide bana ait birçok eser de var.

➡ Hiçbir çocuk annesinin üzülmesini istemez.

➡ Bütün evi aradım ama yüzüğünü bulamadım.

➡ Dünyadaki tüm insanlar bu sorunun cevabını merak ediyor: Uzayda hayat var mı?

➡ Herhangi bir zaman görüşebiliriz.